

TILLSYNSPLAN FÖR MILJÖHÄLSOVÅRDEN 2020-2024 år 2021

Oivainspektioner

Inspektioner

Badstränder

Dricksvatten

Bassänger

Livsmedel

Tobaksförsäljning och rökningförbud

Livsmedelslokaler

....med mera omfattas av miljöhälsovården

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	1
2. Mål FÖR TILLSYVEN ÖVER MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDET	1
3. RESURSER	3
3.1 Personresurser	3
3.2 Ekonomiska resurser	4
4. HÄLSOINSPEKTIONENS ARBETSTIDSBEHOV	4
5. TEMAOMRÅDEN FÖR PROGRAMPERIODEN 2020-2024	6
5.1 Utvärderings- och handledningsbesök.....	6
5.2 Myndighetsamarbete	6
5.3 Samarbete med verksamhetsidkare	7
5.4 Beredskap	7
5.5 Egna tyngdpunktsområden	7
6. FORTBILDNING AV PERSONALEN	8
7. AVGIFTER FÖR TILLSYN	8
8. KVALITETSSYSTEM	9
9. LABORATORIEANALYSER	9
10. KOMMUNIKATION OCH KUNDBETJÄNING	10
11. BEREDSKAP INFÖR STÖRNINGSSITUATIONER	10
11.1 Utredning av vattenburna- och matförgiftningsepidemier	11
12. UTVÄRDERING AV TILLSYNSPLANEN	12
13. GODKÄNNANDE AV TILLSYNSPLANEN OCH DESS UTVÄRDERING.....	13

Bilagor:

Bilaga 1	Plan för livsmedelstillsyn 2020 - 2024, år 2021
Bilaga 2	Plan för hälsoskyddstillsyn 2020 - 2024, år 2021
Bilaga 3	Plan för tobakstillsyn 2020 - 2024, år 2021

1. INLEDNING

Krav på att utarbeta en tillsynsplan ingår i följande lagar:

- Livsmedelslagen (23/2006) 47 §
- Hälsoskyddslagen (763/1994) 4 a §
- Tobakslagen (549/2016) 83 §
- Veterinärvårdslagen (765/2009) 8 §

Samarbetsområdets egna tillsynsplaner uppdateras årligen. I denna plan ingår de sektorvisa planerna för livsmedels-, hälsoskydds- och tobakstillsyn som separata bilagor. En separat tillsynsplan uppgörs för djurens hälsa och välfärd samt för veterinärtjänster som kommunerna anordnar för år 2021.

Tillsynsplanen är ett verktyg för att styra den förebyggande övervakningen. Planen följer det gemensamma nationella programmet för tillsynen över miljö- och hälsoskyddet för åren 2020 – 2024. De lokala behoven och riskerna beaktas genom riskbedömningar av våra verksamheter. I tillsynsplanen definieras planerade inspektioner och provtagningar som skall utföras under året. I det riksomfattande tillsynsprogrammet anges bl.a. inspektionsfrekvenser för olika typer av objekt. För varje delområde inom den förebyggande tillsynen, för livsmedel, hälsoskydd och tobak, finns även skilda målsättningar och tyngdpunktsområden beskrivna i bilagorna 1 - 3. I tillsynsplanen finns även en uppskattning av den tid som behövs för oplanerad och akut tillsyn utgående från behov under tidigare år.

Tillsynsplanen kan upprättas för ett eller flera år men ska uppdateras minst vart tredje år. Eftersom de verksamheter vi ska övervaka samt resurser och tyngdpunktsområden varierar från år till år görs en årlig uppdatering av tillsynsplanen, som godkänns av övervakningssektionen inom Social- och hälsovårdsverket i Jakobstad. Uppdateringar och tilläggsuppgifter behandlas på personalmöten. Chefen för miljöhälsovård ansvarar för att uppdatera den allmänna delen av planen, hälsoinspektörerna som utövar livsmedelstillsyn uppdaterar planen för livsmedelstillsyn och även största delen av planen för tobakstillsyn samt hälsoinspektörerna som utövar hälsoskyddstillsyn uppdaterar planen för hälsoskyddstillsynen.

Information om att tillsynsplanerna för år 2021 uppdateras har funnits på Social- och hälsovårdsverkets hemsida. Inga kommentarer inkom.

Miljöhälsovården är ett eget resultatområde inom Social- och hälsovårdsverket i Jakobstad. Samarbetsområdet omfattar förutom staden Jakobstad, som fungerar som värdkommun, även Pedersöre, Larsmo och Nykarleby. Miljöhälsovården kommer inte att överföras till den nya samkommunen i Österbotten, dit Social- och hälsovårdsverkets övriga resultatområden överförs. Därför bör miljöhälsovårdens uppgifter organiseras på något annat sätt för våra fyra kommuner och planeringen för detta har påbörjats under hösten 2020.

2. MÅL FÖR TILLSYNYN ÖVER MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDET

Målet med miljöhälsovårdens arbete är att främja och övervaka livsmiljöns och individens hälsa och säkerhet samt djurens hälsa och välbefinnande och informera invånarna om hur man kan skydda sig mot olägenheter. För att säkerställa en högklassig tillsyn över miljö- och hälsoskyddet krävs att tillsynen är planmässig, att tillsynen tilldelas tillräckliga resurser och att tillsynen är rätt inriktad och effektiv samt att olika verksamhetsidkare behandlas på ett jämlikt och rättvist sätt.

Målen enligt det nationella tillsynsprogrammet 2020 – 2024 är att utveckla och förenhetliga tillsynen samt öka tillsynens slagkraft och kvalitet genom enhetlig tillsynspraxis i hela landet. Detta görs genom:

1. Effektiv inriktning av tillsynen
2. Nationella dataprogram
3. Avgifter för tillsynen

De tre delmålen kan nås på följande sätt:

1. Miljöhälsovårdens tillsyn ska vara strukturerad och basera sig på en kontinuerlig riskbedömning. Tillsynen ska riktas till de objekt där behoven är störst. Riskerna påverkas bl.a. av verksamhetens art, storlek, antal exponerade samt hur allvarliga och sannolika farorna är. Det är möjligt att överväga en minskning av tillsynen ifall det konstaterats att verksamhetsidkaren över en längre tid sköter sina åligganden sakenligt men grunderna för detta ska i så fall noggrant dokumenteras.
För att uppnå en enhetlig tillsyn finns det i de nationella planerna riktlinjer för tillsynsfrekvensen hos objekt av liknande art och storlek men kommunen ska bedöma riskerna specifikt för varje objekt och rikta tillsynen enligt det. Objektets tillsynsfrekvens ska bedömas utgående från behovet och inte utgående från enhetens resurser. Tillsyn är inte enbart inspektioner utan innefattar även andra åtgärder för att säkerställa att lagstiftningen följs såsom förebyggande åtgärder och provtagningar. Samarbete och en öppen diskussion mellan verksamhetsidkare och olika myndigheter möjliggör en effektiv och ändamålsenlig tillsyn. Tillsynsmyndigheten ska också följa upp att verksamhetsidkaren avhjälpes ev. missförhållanden och vid behov använda administrativa tvångsmedel för att avhjälpa missförhållandena.

Genom en välfungerande miljöhälsovård kan epidemier undvikas/minimeras samt användandet av hälsovårdens tjänster minskas. Även många kroniska sjukdomar kan förhindras ifall man åtgärdar problem i tid, t.ex. problem med inomhusluften.

2. Genom de dataprogram som används, fås heltäckande uppgifter om miljöhälsovårdens olika områden vilket ger stöd för utvecklandet av arbetet. Uppgifterna behövs för styrning av vårt eget arbete men även centralmyndigheterna behöver uppgifter som underlag för olika nationella anvisningar.
För att nationellt följa upp uppgifter om miljöhälsovårdens enheter finns ett nationellt dataprogram VYHA. I detta program rapporteras t.ex.

personalresurser, godkända tillsynsplaner och utvärderingen av dem. Programmet ska utvecklas så att även regionförvaltningsverkets utvärderings- och handläggningsbesök (AJO-besök) registreras där.

I början av januari 2019 togs ett helt nytt nationellt datasystem VATI i bruk i hela landet för uppföljning av direkta verksamhets- och tillsynsuppgifter. Programmet möjliggör för centralmyndigheterna att i realtid följa med utvecklingen i hela landet. Tanken är att programmet ska underlätta planeringen och det dagliga tillsynsarbetet. Dataprogrammet påverkar det dagliga arbetet och ännu under kommande period kommer olika felmeddelanden och utvecklingsarbete att ta resurser från själva tillsynsarbetet.

3. Planerad tillsyn enligt tillsynsplanen är i regel avgiftsbelagd men avgifterna täcker inte alla miljöhälsovårdens utgifter. Centralmyndigheterna anser att det är viktigt att de kommunala enheterna fakturerar för alla de prestationer som det enligt lag är möjligt att fakturera för. Principen vid fakturering är att den avgift som uttas ska motsvara den tid som används för prestationen. Ett undantag till detta är den årliga övervakningsavgiften enligt tobakslagen som är av skattenatur. Även olika tillsynsprojekt är avgiftsbelagda om de finns upptagna i tillsynsplanen. Avgifterna ska debiteras enligt en godkänd taxa. I miljöhälsovårdens budget bör även finnas medel för sådana händelser som inte kan faktureras av verksamhetsidkaren, t.ex. utredning av livsmedels- eller vattenburna epidemier samt klagomål. För myndighetssamarbete och beredskapsarbete kan inte heller faktureras.

3. RESURSER

3.1 Personresurser

Inom miljöhälsovården finns 13,5 tjänster/befattningar uppdelade på två kostnadsställen, veterinärvård och hälsoinspektion. I tabell 1 finns de årsverken som finns med i budgeten för år 2021, angivna per kostnadsställe.

Under år 2020 har personalsituationen varit en utmaning. I början av år 2020 var alla hälsoinspektörstjänsterna besatta, varav fyra på heltid och två på deltid p.g.a. personliga önskemål om deltidsarbete. Under perioden maj-oktober 2020, var endast 4 hälsoinspektörstjänsterna besatta, men inte till 100% p.g.a. personliga önskemål om deltidsarbete. Hygienikerveterinärtjänsten har varit delvis besatt fr.o.m. mars och fr.o.m. augusti har den varit besatt till 100%. Rekryteringen av en tillsynsveterinär lyckades under våren och den tjänsten är besatt till 100%. För år 2021 finns möjlighet att anställa en djursjukvårdare som förstärkning vid veterinärmottagningen i Jakobstad.

Arbetsbördan för de praktiserande veterinärerna är hög och det finns en stor risk att kravet på veckovilan ytterligare belastar deras arbete. Under år 2021 behöver dimensioneringen av praktiserande veterinärer ses över.

Hälsoinspektionen (årsverken):	Veterinärvården (årsverken):
Chef för miljöhälsovården (0,85)	Chef för miljöhälsovården (0,15)

Byråsekreterare (0,85)	Byråsekreterare (0,15)
Hälsoinspektör (6)	Hygienikerveterinär (1)
Provtagare (0,5)	Tillsynsveterinär (1)
	Praktiserande veterinär (3) samt 1 djursjukvårdare utanför bemanningen

Tabell 1. Tjänster/befattningar 1.1.2021

3.2 Ekonomiska resurser

Enligt den godkända budgeten för år 2021 uppgår miljöhälsovårdens verksamhets-kostnader totalt till 1 108 693 € (hälsoinspektionen 549 412 € och veterinärvården 559 281 €) varav personalkostnadernas andel är 861 712 € (77,7 % av den totala budgeten). För 2021 har hälsoinspektionens avgiftsintäkter budgeterats till 86 000 € och för veterinärvården till 45 000 €.

4. HÄLSOINSPEKTIONENS ARBETSTIDSBEHOV

I tabell 2 finns antal objekt och planerade dagsverken för år 2021, utgående från de objekt som finns registrerade i november 2020. I kolumnen "planerade dagsverken 2021" finns behovet av dagsverken uträknat. Dagsverkerna för den planerliga tillsynen är behovet enligt centralmyndigheternas rekommendationer och den egna riskbedömningen. Övriga dagsverken är en uppskattning baserad på behovet under tidigare år.

Tillsynsområde	Antal objekt	Planerade dagsverken 2021
Livsmedelstillsyn		240 enligt:
– planerlig tillsyn	1235	185
– provtagningar		5
– oplanerad tillsyn		50
Hälsoskyddstillsyn		291 enligt:
– planerlig tillsyn	355	94
– provtagningar		97
– oplanerad tillsyn		100

Tobakstillsyn	42	8 enligt:
– planenlig tillsyn		6
– provtagningar		0
– oplanerad tillsyn		2
Läkemedelslagen § 54	26	1 enligt:
– planenlig tillsyn		1
Körtid		55
TOTALT	1658	595

Tabell 2. Antal objekt och resursbehov enligt tillsynsområde

Dagsverken har uträknats för planenlig tillsyn, provtagningar samt uppskattats för oplanerad tillsyn för våra tre tillsynsområden samt för körtider. I dagsverken för planenlig tillsyn ingår de inspektioner som planerats för 2021 enligt riskbedömning och som finns preciserade i de sektorvisa bilagorna. Även dagsverken för provtagningar är till största delen de planerade provtagningar som finns i nämnda bilagor, men där ingår även en uppskattning av eventuell oplanerad provtagning.

I dagsverken för den oplanerade tillsynen ingår t.ex. oförutsedda inspektioner, utredningar av epidemier och klagomål, tvångsåtgärder, utlåtanden och rådgivning. Tidsbehovet för den oplanerade tillsynen har uppskattats utgående från det förverkligade under tidigare år. Körtiden för år 2021 uppskattas utgående från använd tid under tidigare år.

De 595 dagsverken som finns med i tabell 2 är de dagsverken som behövs för den planenliga tillsynen enligt centralmyndigheternas rekommendationer och egen riskbedömning samt en uppskattning av den icke-planenliga tillsynen. Alla dagsverken i tabell 2 är sådana som bokförs i dataprogrammet. Om de 6 hälsoinspektörstjänsterna är besatta under hela år 2021 borde planen kunna följas på ett tillfredsställande sätt.

Hälsoinspektionen kommer, utgående från denna tillsynsplan, att utarbeta en detaljerad arbetsplan för år 2021. Enligt vår prioritering övervakas i första hand de objekt där riskerna är störst, t.ex. tillverkning av livsmedel, hushållsvatten, objekt där utsatta grupper (barn, äldre) vistas samt objekt som inte granskats under de senaste åren. Livsmedels- och hälsoskyddsteamerna utarbetar själva de mer detaljerade arbetsplanerna.

Det är omöjligt att på förhand göra en heltäckande plan p.g.a. faktorer som inte kan förutses. T.ex. utredning av matförgiftnings- eller vattenburna epidemier, tvångsåtgärder, störningssituationer vid vattenverken och problem med inomhusluft vid skola/daghem upptar mycket arbetstid. Därför åtgår, utöver den bokförda arbetstiden, som finns preciserad i tabell 2, även mycket tid för t.ex. utredning av klagomål, utvecklings- och kvalitetsarbete, utbildning och egna studier av nya förordningar och direktiv, riskbedömningar, information och rådgivning till kunder, olika palavrar och möten samt administrativa uppgifter. Nationellt uppskattas att den totala arbetstiden som behövs för en heltäckande övervakning är 1,5 – 2 gånger den arbetstid som behövs för inspektioner.

Även under år 2021 kommer arbetstid att åtgå till upprätthållande av uppgifter i det centrala datasystemet VATI. I det riksomfattande tillsynsprogrammet för 2020 - 2024 poängteras att kommunerna ska vara förberedda på att datasystemarbetet påverkar tillsynsenheternas verksamhet under perioden

eftersom programmet utvecklas ytterligare under kommande år och därmed även kräver arbetsinsatser av enheterna. Vid arbets- och näringsministeriet pågår även en projekthelhet vars mål är att sammanställa de elektroniska ärendehanteringstjänsterna, som är avsedda för företag, så att de blir lättillgängliga för allmänheten. Bl.a. har tjänsten Ilppa tagits i bruk i november 2020. Ilppa är i första skedet en elektronisk tjänst för anmälning av verksamheter enligt livsmedelslagen och hälsoskyddslagen. Tjänsten kommer att utvecklas att omfatta mer elektronisk ärendehantering för kunder.

5. TEMAOMRÅDEN FÖR PROGRAMPERIODEN 2020 - 2024

Enhetlig tillsyn och samarbete är, enligt det nationella programmet, det gemensamma temat för perioden. Det ska uppnås genom:

1. Utvärderings- och handledningsbesök
2. Myndighetssamarbete
3. Samarbete med verksamhetsidkare
4. Beredskap

5.1 Utvärderings- och handledningsbesök

Regionförvaltningsverken ska göra ett utvärderings- och handläggningsbesök (AJO-besök) till varje miljöhälsovårdsenhet under programperioden. Målet med besöken är att utvärdera enhetens arbete och samtidigt ge råd och stöd. Genom besöken samlar man även in "god praxis" från olika enheter som kan användas för att utveckla tillsynen i hela landet vid olika nationella utbildningsdagar. Även saker som bör utvecklas eller korrigeras påpekas vid besöken.

5.2 Myndighetssamarbete

Enligt förvaltningslagen ska olika myndigheter hjälpa varandra och sträva efter att främja samarbetet myndigheter emellan. Miljöhälsovårdens uppgifter förutsätter en kontinuerlig kommunikation och samarbete med olika myndigheter, t.ex. med miljöskyddet, byggnadsövervakningen, arbetarskyddet, räddningsväsendet, polis, skattemyndigheten, NTM-centralen. Ifall det bildas nya större enheter under kommande år är bibehållet samarbete och kommunikation med baskommunerna ytterst viktig. Samarbete behövs både för att utföra tillsyn av verksamhetsidkare och för beredskap. Även samarbete mellan olika miljöhälsovårdsenheter är viktigt och behöver förstärkas.

5.3 Samarbete med verksamhetsidkare

Det förutsätts mycket kunskap av verksamhetsidkaren för att kunna följa olika lagar inom miljöhälsovårdens område. Myndigheten ska ge råd och vägledning t.ex. gällande lagstiftningen och tolkningen av den i olika situationer. Verksamhetsidkaren ska ges påverkningsmöjligheter när det är möjligt. Tanken är, att flytta kommunikationens tyngdpunkt från en ensidig kommunikation från myndighet till verksamhetsidkare, till en interaktiv och diskuterande modell där

båda sidor har möjlighet att uttrycka sin egen ståndpunkt. Till de verksamhetsidkare som har en skyldighet att upprätthålla en beredskap för olika störningssituationer bör samarbetet förstärkas.

5.4 Beredskap

I miljöhälsovårdens lagstiftning finns krav både för myndigheter och verksamhetsidkare att uppgöra beredskapsplaner inför störningssituationer. Centralmyndigheterna har uppgjort anvisningar för miljöhälsovårdens störningssituationer.

Hälsoskydds- och livsmedelsmyndigheten är enligt lag skyldiga att ingripa om en hälsofara misstänks och veterinärvårdsmyndigheten på motsvarande sätt vid misstanke om en djursjukdom som ska stoppas. I kommunernas beredskapsplaner ska det även ingå beredskap för miljöhälsovårdens område där det bl.a. framgår hur kontakten mellan miljöhälsovården och kommunen sköts vid en störningssituation. För att säkerställa att beredskapen fungerar ska minst en övning per programperiod hållas.

Miljöhälsovården har en beredskapsplan för störningssituationer, innehållet i planen beskrivs i kap. 11.

5.5 Egna tyngdpunktsområden

Förutom de nationella temaområdena har miljöhälsovården två egna tyngdpunktsområden:

1. Fortsätta kvalitetsutvecklingen:

Hälsoinspektionen är med i Social- och hälsovårdsverkets kvalitetssystem SHQS. Förutom detta använder miljöhälsovården även ett digitalt kvalitetssystem LaatuNet, som är utvecklat för miljöhälsovården. Användandet av LaatuNet kommer att fortsätta implementeras. Se även kap. 8.

2. Fortsätta utveckla personalens specialisering:

Eftersom hälsoinspektionen övervakar flera olika områden (livsmedel, hälsoskydd samt tobak och nikotin) är det ändamålsenligt att hälsoinspektörerna kan specialisera sig inom något/några områden, dock så att vi har personal med kunskap inom alla delområden. En specialisering har genomförts så att tre hälsoinspektörer arbetar med hälsoskyddstillsyn och tre med livsmedelstillsyn. Tillsyn över tobaks- och läkemedelslagen sköts av livsmedelsteamet när det gäller försäljning och annat som är förknippat med livsmedelslokaler och av hälsoskyddsteamet när det gäller rökförbud i utrymmen för barn och unga samt i bostadssammanslutningar. En ytterligare specialisering inom de två huvudområdena (livsmedels- och hälsoskyddstillsynen) behöver ske för att tillsynen ska vara så kvalitativ som möjligt. Inom livsmedelstillsynen är det tillsynen av t.ex. anläggningar, centralkök, kosttillskott och kontaktmaterial som kräver mycket spetskunnande. Inom hälsoskyddstillsynen är det främst vattenverk,

inomhusluftproblem och utlåtanden på planer och vissa miljötillstånd där specialkunskaper behövs.

6. FORTBILDNING AV PERSONALEN

En effektiv tillsyn över miljö- och hälsoskyddet kräver att personalens kompetens säkerställs. En väsentlig del av verksamhetsutvecklingen är specialiseringen bland tjänsteinnehavare inom samarbetsområdet. Enligt 5 § i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) ska en kommun eller samkommun för ett sjukvårdsdistrikt se till att hälso- och sjukvårdspersonalen i tillräcklig utsträckning deltar i fortbildning inom hälso- och sjukvård. Denna bestämmelse gäller även miljö- och hälsoskyddspersonalen. I det riksomfattande programmet för tillsynen över miljö- och hälsoskyddet 2020 - 2024 fastslås att 8 utbildningsdagar per person och år är ett bra mål för miljöhälsovårdens personal.

Personalen deltar årligen i aktuell fortbildning, för att möjliggöra detta finns budgetmedel reserverade. För år 2021 finns 6 200 € budgeterat för utbildning vilket betyder 459,25 €/person. Denna summa räcker inte till för 8 utbildningsdagar per anställd. Den utbildning som ordnas av centralmyndigheterna är ofta kostnadsfri för kommunerna men eftersom de flesta kursdagar hålls i Helsingfors så uppstår ändå kostnader för resa och ev. övernattnig. Korona-pandemin har gjort att det digitala kursutbudet har ökat. Detta kommer antagligen att fortsätta nästa år och möjliggör mer deltagande i skolning för personalen.

En utbildningsplan uppgörs årligen och personalen har själv möjlighet att föreslå vilken utbildning de har behov av. Den som deltagit i en utbildning har ansvar att sprida behövlig information från utbildningen till den personal det berör. På detta sätt, kan även de personer som inte deltagit, tillgodogöra sig utbildningens innehåll.

7. AVGIFTER FÖR TILLSYN

Tillsynen enligt den kommunala tillsynsplanen är avgiftsbelagd. De avgifter som kommunen debiterar för tillsynen täcker dock inte alla kostnader som tillsynen ger upphov till. Tillsynsavgifterna borde användas för att säkerställa resurserna för miljö- och hälsoskyddet. Principen för bestämmande av avgiftens storlek är, förutom den årliga tobaksavgiften, att de avgifter som uppbärs för tillsynen ska motsvara de verkliga kostnaderna som tillsynen förorsakar kommunen. I budgeten ska dessutom medel reserveras för överraskande situationer, till exempel för eventuella fall av epidemier som sprids genom livsmedel eller vatten samt för utredning av klagomål, eftersom kommunen inte kan uppbära en avgift för undersökning och utredning av dem. För rådgivning och information kan inte heller någon avgift tas ut.

För de inspektioner som utförs enligt tillsynsplanerna uppbärs en avgift enligt den godkända taxan. Ett undantag från detta är övervakning av tobakslagen, där ingen separat inspektionsavgift längre uttas utan endast en avgift för behandling av ansökan/anmälan samt en årsavgift som innefattar övervakningen av försäljningstillstånd. Även denna årsavgift finns angiven i den godkända taxan.

Inspektioner i anslutning till tillsynsprojekt kan vara avgiftsbelagda ifall de ingår i tillsynsplanen. Också uppföljningsinspektioner är i regel avgiftsbelagda samt godkännande/handläggning av ett nytt objekt. Timavgiftens storlek grundar sig på de verkliga totalkostnader som utförandet av tillsynen medför och uträknas enligt kommunförbundets cirkulär 10/80/2011.

Taxan kontrolleras årligen på basen av föregående års verkliga utgifter samt följande års godkända budget och uppdateras vid behov. För år 2021 har uppskattats att hälsoinspektionen får in 86 000 € i avgiftsintäkter.

8. KVALITETSSYSTEM

Hälsoinspektionen har ett kvalitetssystem som omfattar hela verksamhetsområdet.

Hälsoinspektionens kvalitetspolicy:

Kvalitetssystemets mål är att garantera en jämlik, professionell och opartisk tillsyn. Syfte är också att effektivisera verksamheten. Grundpelaren för god kvalitet är yrkeskunnig personal, som är insatt i och förstår vikten av kvalitetssäkringsarbete.

Hälsoinspektionen anser att planeringen av tillsyn, inspektioner och dokumentation är centrala element i verksamheten. Tillsynsplaneringen omfattar uppgörande av gemensamma tillsynsplaner för de olika delområden där även tyngdpunktsområdena beaktas. I planeringen beaktas de nationella tillsynsprogrammen. Planerna skall vara lätta att förstå och uppdateras årligen. Kunderna skall bemötas sakligt, professionellt och objektivt. Dokumentationen omfattar rapportskrivning, införande av prestationer i dataprogrammet och rapportering till centralmyndigheter.

Kvalitetssystemet bygger på principen om ständig förbättring som sker ex. via interna och externa auditeringar.

Hälsoinspektionen använder även det digitala kvalitetssystemet LaatuNet, som är utarbetat speciellt för miljöhälsovårdens behov. Laatunet bygger på ISO 9001-standarden och SHQS-systemet. Under år 2020 utfördes interna auditeringar enligt LaatuNets anvisningar samt nationella interkalibreringar gällande epidemiutredningar och djurskyddstillsynen. För att förenhetliga tillsynen i hela landet finns det tydliga processbeskrivningar i LaatuNet. Under kommande år ska LaatuNet användas mer aktivt och när det används fullt ut, kan vi helt övergå enbart till det programmet, eftersom det är bättre anpassat till just miljöhälsovårdens verksamhet. SHQS-systemet har inte omfattat veterinärvården men i LaatuNets kvalitetssystem ingår även veterinärvården.

9. LABORATORIEANALYSER

De myndighetsprov som tas bör alltid analyseras i ett ackrediterat laboratorium och laboratoriet bör även ha fått ett godkännande av Livsmedelsverket. För

tillfället anlitas SeiLab Oy i Seinäjoki för myndighetsundersökningar av livsmedels- och vattenprov. Vid analysering av inomhusluftspröv anlitas ett laboratorium som godkänts av Livsmedelsverket.

Hälsoinspektionens egen provtagare tar de flesta myndighetsproven och dokumenterar det i VATI-programmet.

10. KOMMUNIKATION OCH KUNDBETJÄNING

Miljöhälsovården strävar till att informera allmänheten via massmedia och sociala medier samt olika intressegrupper via direktkontakt t.ex. via e-postlistor. Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) förutsätter bl.a. att kommunernas verksamhet är öppen och ger den enskilda människan rätt till information.

Vi försöker öka miljö- och hälsoskyddets synlighet genom att på förhand informera om tyngdpunkterna och målen i tillsynen samt öka verksamhetens transparens genom att publicera tillsynsresultat. Med aktiv information i exceptionella situationer säkerställs tillgången till information som är viktig med tanke på säkerheten och hälsan.

Kommunikationen kan vara både intern och extern. Den externa kommunikationens delområden är ex. kundbetjäning, information och utbildning som ges åt olika kundgrupper. Kommunikationen riktas till olika objektgrupper, såsom kommuninvånare, verksamhetsidkare, andra myndigheter eller övriga kunder.

Både den interna och externa kommunikationen ska vara öppen och fungerande. Miljöhälsovården har därför uppgjort en kommunikationsplan. I planen beskrivs intern information, kundbetjäning och -rådgivning, kontakt med massmedia, hemsidan, föreläsningar, informationstillfällen, kommunikation vid exceptionella situationer och beredskapsförhållanden. Kommunikationsplanen genomgås årligen och uppdateras vid behov. Miljöhälsovårdens mål är att ge god och jämlik betjäning åt alla kunder. Enligt hälsoinspektionens kvalitetssystem skall OIVA-rapporter sändas till kunden inom 8 arbetsdagar, övriga inspektionsrapporter inom 10 arbetsdagar, anmälningar behandlas inom 14 dagar och beslut ges inom 60 arbetsdagar.

11. BEREDSKAP INFÖR STÖRNINGSSITUATIONER

I lagstiftningen för miljö- och hälsoskyddet och i centralmyndigheternas anvisningar finns förpliktelse att uppgöra en plan för beredskap inför störningssituationer.

Miljöhälsovården har en beredskapsplan för störningssituationer, planen genomgås årligen och uppdateras vid behov. I beredskapsplanen beskrivs handlingsförfarandet vid:

- förorening av hushållsvatten och badvatten
- livsmedelsburna epidemier

- problem med inomhusluft
- störningar i informationssystemet och dataskydd
- kemiska olyckor
- veterinärmedicinska risker och epidemier
- strålningsfara
- övriga riskfaktorer; terrordåd

Situationer där hälsofara kan uppstå kan uppdagas t.ex. genom:

- RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed) meddelanden
- Livsmedelsverkets meddelanden
- undersökningsresultat av myndighetsprov
- företagarnas egenkontroll
- klagomål

Åtgärder vid hälsofariosituationer:

1. bedöma de sanitära olägenheter som kan ha uppstått och utfärda föreskrifter för att förebygga eller undanröja olägenheten
2. ge korrekt information om situationen
3. ge experthjälp till övriga myndigheter
4. följa upp situationen och miljön ur hälsoperspektiv

11.1 Utredning av vattenburna- och matförgiftningsepidemier

Vid misstanke om vattenburna epidemi (både hushålls- och badvatten) eller matförgiftningsepidemi skall en utredning av fallet göras utan dröjsmål. Instruktioner för internt förfarande vid utredningar/klagomål har uppgjorts (finns i beredskapsmappen). Utredningen görs alltid tillsammans med hälsovården. För utredningarna finns inga separata medel budgeterade. I budgeten för 2021 finns 3.000 € reserverat för undersökning av prov. Denna summa används både för analysering av prov i anslutning till utredningar av epidemier samt för andra akuta undersökningsbehov som kan uppstå under året. Vid en epidemiutredning uppstår, förutom analyskostnader, även kostnader för arbetstid.

Enligt statsrådets förordning om utredning av livsmedels- och vattenburna epidemier (1365/2011) ska det finnas en kommunal utredningsgrupp. Utredningsgruppen tillsätts av övervakningssektionen. Medlemmarna i utredningsgruppen för vårt samarbetsområde finns nämnda i tabell 3. Som ordförande för gruppen fungerar chefen för miljöhälsovård.

Ordinarie	Ersättare
Johanna Gripenberg Ansvarig läkare för smittosamma sjukdomar	Britt-Mari Bjön Överläkare i öppenvård
Chatrine Norrbacka Hygienskötare	Britt-Marie Granqvist Sjukskötare
Annika Porthin Chef för miljöhälsovården	Hennes ersättare
Annika Långbacka Hygienikerveterinär	Susanne Granbäck, Kommunalveterinär
Susanne Jankens Hälsoinspektör	Mia Lindman Hälsoinspektör
Andreas Svarvar VD Jakobstads Vatten	Ben Ingman Driftschef Nykarleby Kraftverk Ab

Tabell 3. Personer i matförgiftningsgruppen (november 2020)

Följande centrala uppgifter ingår i utredningsförfarandet:

1. En snabb inledning av utredningsarbetet inom alla olika delområden (inspektioner, analys av prover, epidemiologisk undersökning)
2. Anmälan, av ansvarig läkare för smittosamma sjukdomar, görs om misstänkta fall till datasystemet RYMY för registrering av matförgiftningsepidemier
3. Säkra att alla utredningar som krävs för utredning av epidemin görs
4. Säkra koordineringen av åtgärder för att få epidemin under kontroll
5. Säkra informationsbytet mellan myndigheterna som utför olika undersökningar och andra instanser
6. Kontakt till andra myndigheter vid behov
7. Informering om epidemin till berörda
8. Slutsatser gällande orsaken och källan till epidemin
9. Slutrapport enligt Livsmedelsverkets modell utarbetas av hälsoinspektionen och sänds till Livsmedelsverket, Valvira, THL och regionförvaltningsverket via datasystemet RYMY

Informationsansvaret fördelas enligt följande:

- Läkare för smittosamma sjukdomar (Johanna Gripenberg eller hennes ersättare) ansvarar för informationen vad gäller insjuknade människor, behandling samt provtagningar.
- Chef för miljöhälsovården ansvarar för informationen om misstänkta livsmedel eller vatten samt analysresultat.
- Chef för respektive vattenverk ansvarar för informationen om vattenrening samt -teknik.

12. UTVÄRDERING AV TILLSYNSPLANEN

I samband med delårsrapporter tre gånger per år eller när behov uppstår görs en uppföljning av tillsynsplanens förverkligande. Tillsynsplanens förverkligande utvärderas enligt centralmyndigheternas anvisningar. Utvärderingen baseras på statistik från tillsynen. Resultatet av utvärderingen utnyttjas i planeringen av kommande verksamhet.

Utvärderingen görs enligt tabell 4, som tagits ur det gemensamma riksomfattande programmet för tillsynen.

Utvärderingsobjekt	Granskning och utredning
Omfattningen av den planerade verksamheten och inspektionerna	<ul style="list-style-type: none"> • omfattningen av tillsynen inom samtliga sektorer • hur tillsynen över de riksomfattande och de egna tyngdpunkterna förverkligats • missförhållanden som framkommit vid kontrollerna och deras karaktär samt myndighetens åtgärder för att avhjälpa dessa

	missförhållanden och få förhållandena till den nivå som förutsätts i bestämmelserna
Antal inspektioner och prover (i förhållande till tillsynsplanen)	<ul style="list-style-type: none"> • antal genomförda inspektioner • prov och analyser • deltagande i tillsynsprojekt
Intäkter från tillsynen och hur de allokerats	<ul style="list-style-type: none"> • avgiftsintäkter som uppburits för tillsynen enligt sektor • allokering av intäkterna från tillsynen, information om huruvida intäkterna har allokerats för att utveckla tillsynen över miljö- och hälsoskyddet
Resurser och samarbetsområdets effektivitet	<ul style="list-style-type: none"> • tillräckligheten av resurserna i förhållande till kraven i lagstiftningen, tillsynsbehovet och den planerade verksamheten • utredning av hur mycket resurser som har använts för den planerade tillsynen och hur mycket för andra uppgifter • en specifikation av hur personalresurserna inriktats på tillsyn i enlighet med olika lagar (VYHA) • utvärdering av tillsynens effektivitet
Utvecklingsbehov inom verksamheten	<ul style="list-style-type: none"> • åtgärder som vidtas för att förbättra situationen under det följande verksamhetsåret
Utvärderings- och handledningsbesök	<ul style="list-style-type: none"> • observerad god praxis, saker som bör utvecklas och saker som bör korrigeras

Tabell 4. Utvärdering av genomförandet av den lokala tillsynen

13. GODKÄNNANDE AV TILLSYNSPLANEN OCH DESS UTVÄRDERING

Både miljöhälsovårdens tillsynsplan och dess utvärdering godkänns av övervakningssektionen och delges Social- och hälsovårdsnämnden. Rapportering av tillsynsplanens förverkligande görs via VATI- och VYHA-programmen. Den utvärdering av tillsynsplanen, som behandlas i sektionen, sänds till regionförvaltningsverket via VYHA.

Budgeten och taxan godkänns av Social- och hälsovårdsnämnden.